

PdF:SP4MP_MTO2 Metodologie 2

Zuzana Velebová , 136281

Závěrečný úkol

Téma : Šikana u dětí s autismem

Problém : Častý výskyt šikany u osob s poruchou autistického spektra za předpokladu, že jsou integrovány v běžném vzdělávacím proudu.

Otázka : Proč jsou děti s poruchou autistického spektra častým a snadným terčem šikany?

Jaké jsou možnosti prevence šikany u dětí s autismem?

PŘEDSTAVENÍ TÉMATU VÝZKUMU

Šikana: Šikana je stav, kdy jeden nebo více aktérů , většinou opakovaně, týrá a zotročuje oběť šikany a používá k tomu agresi a manipulaci.

Autismus, Aspergerův syndrom: Autismus je pervazivní vývojová porucha, které se projevuje poruchou v oblasti komunikace, sociálních vztahů a představitosti, stereotypním opakujícím se repertoárem zájmů a v neposlední řadě poruchami chování. Mezi poruchy autistického spektra patří i Aspergerův syndrom, který bývá často označován jako sociální dyslexie. Tento syndrom je charakteristický poruchou sociální interakce, kde chybí hlavně reciprocita čili vzájemnost, která hraje v lidských vztazích velkou roli. Od dětského autismu se Aspergerův syndrom liší hlavně tím, že není přítomna těžká porucha řeči a nebývá přidruženo mentální opoždění, naopak tyto jedinci často vynikají nadprůměrnou inteligencí.

Šikana u dětí s autismem a Aspergerovým syndromem: Častými oběťmi šikany jsou děti, které jsou nějakým způsobem handicapované. Svým handicapem se odlišují od ostatních a jejich odlišnost je důvodem šikany. Lidé s poruchou autistického spektra, zkráceně PAS mají dle Dubina určitou charakteristiku, které přispívá k tomu, že budou trpět šikanou. Děti s Aspergerovým syndromem jsou většinou zařazovány do proudu běžných vzdělávacích škol, odlišují se hlavně sociálním chováním, které se může značně odlišovat od normy a je přinejmenším velmi nápadné a to už je jen krůček k šikanování. Děti s Aspergerovým syndromem šikanu často ani neuvědomují, natož aby se jí byli schopni bránit. Pouze se snižuje jeho sebevědomí, dítě si však uvědomuje, že se děje něco nepěkného.

Prevence šikany u dětí s autismem a aspergerovým syndromem:

Podání informací o problematice autismu, případně aspergerově syndromu vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě, přítomnost osobního asistenta při vyučování, podat dítěti informace, jak se bránit

Schéma první pomoci u počátečních stádií šikany (Kolář, 2005)

CÍLE VÝZKUMU

Zjistit možnosti prevence šikany u dětí s autismem, vypracovat 3 kazuistiky dětí s poruchou autistického spektra, které se setkaly s šikanou

- kazuistika dítěte s aspergerovým syndromem integrovaného v základní škole
- kazuistika dítěte s atypickým autismem, žáka základní školy speciální, účastníka táborů se zdravými dětmi,
- kazuistika dítěte s autismem a nadprůměrnou inteligencí navštěvující běžnou střední školu

Zjistit důvody, proč se děti s poruchou autistického spektra stávají snadným terčem šikany a vypracovat efektivní postup, jak šikaně u dětí s poruchou autistického spektra zabránit, případně jak naučit tyto děti rozpoznat šikanu a také se ji efektivně bránit.

HLAVNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA A VEDLEJŠÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Proč jsou děti s poruchou autistického spektra zařazené častým a snadným terčem šikany terčem šikany?

Proč se děti s autismem stávají snadným terčem šikany? Proč se neumí šikaně bránit a často ji nedokážou ani rozpoznat

Jaké jsou možnosti prevence šikany u dětí s autismem?

Jak zamezit nebo alespoň rapidně snížit výskyt šikany u dětí s autismem?

Jak se může dítě s autismem bránit šikaně? Jak může pomoci škola, jak rodina?

VOLBA VÝZKUMNÉ STRATEGIE

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkum, chci získat co nejvíce informací přímo v terénu.

Volba výzkumné strategie je dána i charakterem mé výzkumné otázky : Proč jsou děti s poruchou autistického spektra zařazené častým a snadným terčem šikany terčem šikany?

Jaké jsou možnosti prevence šikany u dětí s autismem,?

Jaké jsou možnosti prevence šikany u dětí s autismem?

Jak zamezit nebo alespon rapidně snížit výskyt šikany u dětí s autismem?

Jak se může dítě s autismem bránit šikaně? Jak může pomoci škola, jak rodina?

Chci jít do hloubky jevu a studovat aktéry v jejich přirozeném prostředí. Nejde mi zobecnění výzkumu, ale o kvalitu dat, které získám. Chci získat co nejvíce informací o jednotlivých aktérech.

NÁVRH METODY SBĚRU DAT, PŘEDSTAVA O POČTU A KONTAKTOVÁNÍ VÝZKUMNÝCH JEDNOTEK

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkum, vypracuji tři případové studie a to na základě rozhovoru, analýzy dokumentů a pozorování. V případě pozorování se zaměřím zejména na to, jak se dítě chová doma, jak ve skupině, jak působím svým celkovým vzevžením

Konkrétně : Vypracování tří kazuistik dětí s poruchou autistického spektra, které se setkali šikanou na základě rozhovoru s rodiči, dětmi samotnými a také na základě studia dokumentů a pozorování.

- kazuistika dítěte s aspergerovým syndromem integrovaného v základní škole
- kazuistika dítěte s atypickým autismem, žáka základní školy speciální, účastníka táborů se zdravými dětmi,
- kazuistika dítěte s autismem a nadprůměrnou inteligencí navštěvující běžnou střední školu

Kontaktuji rodiny dětí s autismem a na základě rozhovoru, dokumentů a pozorování, vypracuji kazuistiky dětí s poruchou autistického spektra, které se setklali ve větší či menší míře se šikanou

ÚRYVEK Z PŘIPRAVOVANÉHO NÁSTROJE SBĚRU DAT

Osobní anamnéza – na základě dokumentace a rozhovoru

Osobní charakteristika chlapce – na základě pozorování

Anamnéza domácího prostředí – na základě pozorování

Anamnéza školního prostředí – na základě výpovědi chlapce, maminky a osobního asistenta, případné návštěvy školy

Výskyt šikany v minulosti

(Jak se mu líbilo na základní škole? Zda měl kamarády? Jak se k němu chovali spolužáci? Jak se bránil ubližování? Co by mohlo tenkrát pomoci?)

Výskyt šikany teď

(Jak se mi líbí ve škole. Zda má kamarády? Jak se k němu chovají spolužáci? Zda mu pomáhá přítomnost asistenta.? Jak se brání ubližování spolužáků)

ZAMYŠLENÍ SE NAD MOŽNÝMI PRAKTICKÝMI A ETICKÝMI PROBLÉMY PŘI VÝZKUMU

Jedná se o velmi citlivé téma, o kterém může být obtížné i s určitým časovým odstupem mluvit. Je vhodné ptát se taktně, zachovat citlivý přístup a také se umět vcítit do situace tázaného, jak se asi cítí. Hrozí také možnost vyvolání bolavých vzpomínek, které nemusí být vítány. Pokud se mi povede tázaného rozrušit, zůstanu s ním až do doby jeho zklidnění.

TERÉNNÍ POZNÁMKY A ZÁZNAM Z PRVNÍHO REALIZOVANÉHO ROZHOVORU/POZOROVÁNÍ/ANALÝZY DOKUMENTU

Chlapec, 20 let, autismus, nadprůměrná inteligence, člen mensa student střední školy – technického lycea,

Chlapec – pasivní, bez motivace, působení nejistě a nesebevědomě, při hovoru skloněná hlava

Maminka – v invalidním důchodu, otec – nežije s rodinou,

V Rodině o rok mladší sestra, babička

Asi 10 koček

Prostředí domova – menší byt, sociálně slabší rodina

Na základě výpovědi matky

Matka udává, že chlapec byl v minulosti několikrát šikanován – několikrát kvůli tomu změnili základní školu, ale ani to nepomohlo.

Nakonec zůstal doma a vzdělával se individuálně, do školy chodil pouze na zkoušky.

Na střední škole – po půl roce znovu výskyt šikany, chlapec odmítl do školy dále chodit, s ředitelem byla domluvena individuální výuka doma, opět dochází pouze na konzultace a zkoušky.

Matka udává, že na vině byla hlavně jedna z učitelek, která chlapce shazovala před ostatními, že nic nezvládne a k čemu potřebuje asistenta, když je tak chytrý.

Nyní do školy chodí, avšak do jiné třídy a se stálým asistentem.

Asistentovi se daří šikaně zabránit, kamarády mezi spolužáky však chlapec nemá

Na základě výpovědi chlapce (dřívější situace)

Nebude tam chodit, učitelka je „blbá“, vše se může naučit doma.

Současná situace – sám si domlouvá asistenta, kdy ho potřebuje a kdy ne. Částečně přispívá na asistenci – kupováním věcí na aukru a následným prodejem.

NÁMĚT K MODIFIKACI VÝZKUMNÉHO NÁVRHU NA ZÁKLADĚ PŘEDCHOZÍHO BODU

Rozhovor s matkou – lépe mimo rodinné prostředí, mimo možnou přítomnost chlapce (sporná situace, někdy chlapec doplní, matka může situaci podávat jiným způsobem, aby zbytečně nestresovala chlapce

Cenná výpovědní hodnota informací od chlapce, tu se mi, ale podařilo získat pouze částečně. Zkusit projektivní techniky a vytvořit pozitivní vazbu.

Dobrá také konzultace s učiteli – ale těžko dohledatelné

SEZNAM RELEVANTNÍ LITERATURY

BOURCET S. *Šikana na ulici, ve škole, doma : Jak bránit své dítě*

BENDL S. *Prevence a řešení šikany ve škole*

CLERG, H. *Mami, je to člověk, nebo zvíře? : myšlení dítěte s autismem*

ČADILOVÁ V. *Agrese u lidí s mentální retardací a autismem*, Praha 2007,

DUBIN N. *Šikana dětí s poruchami autistického spektra*

FIELDOVÁ E. M. *Jak se bránit šikaně?*

FIELD EVENYN M. *Jak se bránit šikaně : praktický rádce pro děti, rodiče i učitele*, Praha 2009

GILLBERG CH., PEETERS T. *Autismus : zdravotní a výchovné aspekty*, Praha 1998,

HRDLIČKA M. KOMÁREK V. *Dětský autismus : přehled současných poznatků*, Praha 2004

JELÍNKOVÁ M. *Autismus II. : Problémy v sociálních vztazích dětí s autismem*, Praha 2000

KOLÁŘ M. *Bolest šikanování*

KOLÁŘ M. *Skrytý svět šikanování*

LAWSON W. *Život za sklem*, Praha 2008, NESNÍDALOVÁ, R. *Extrémní osamělost*, Praha, 1994, KOLÁŘ

M. *Skrytý svět šikanování ve školách*

PÁTÁ P. *Mé dítě má autismus : příběh pokračuje*, Praha 2008,

ŘÍČAN P. *Jak na šikanu*, Praha 2010,

VAŠUTOVÁ M. *Děti se specifickými vývojovými poruchami učení a chování a násilí ve školním prostředí*, Ostrava 2008,

Pedagogika. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Č. 4. Praha : Pedagogická fakulta UK, 1998.

ISSN 3330-3815.

Projekt působí odbytě, nedbala jste na to, aby věty byly větami (včetně sloves), je tam řada překlepů, nevhodných stylistických vyjádření atd. To doporučuji zlepšit. Seznam literatury také není seznamem podle nějaké platné citační normy. Ostatní viz komentáře.